

GJØVIK KOMMUNE

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen 2026-2030

Vedtatt xx.xx

Innhold

Bakgrunn og prosess	3
1. Innledning	3
1.1 Definisjoner	4
1.2 Overordnet mål for hjorteviltforvaltningen i Gjøvik	4
2. Mål for forvaltning av elg	5
2.1 Status	5
2.2 Mål	9
Overordnet mål	9
Konkrete mål	9
3. Mål for forvaltning av hjort	10
3.1 Status	10
3.2 Mål	13
Overordnet mål	13
Konkrete mål	13
4. Mål for forvaltning av rådyr	13
4.1 Status	13
4.2 Mål	15
5. Fallvilt	15

Bakgrunn og prosess

I viltforvaltning er det Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2012-02-10-134) som er grunnmuren, og det er den kommune skal bruke i sitt arbeid om forvaltning av hjortevilt. I denne forskriften sies det i §3 at kommunene skal vedta egne målsetninger for utvikling av de artene det er åpent opp jakt på. I Gjøvik kommunen er det åpnet opp for jakt av elg, hjort og rådyr.

§3 Mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr

Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene for elg, hjort og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord-og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

I Gjøvik kommune har ikke hatt noen vedtatte målsetninger som om handler hjortevilt, dette er første gangen slik egne målsetninger har blitt utarbeidet formelt. Forvaltning av hjortevilt skjer henholdsvis etter disse lovverkene;

- Forskrift om forvaltning av hjortevilt
- Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst
- Lov om jakt og fangst av vilt (viltlova)
- Lov om forvaltning av naturen sitt mangfold (naturmangfaldlova)
- Lov om skogbruk (Skogbruksloven)

Det foreligger et tidligere vedtak i Viltnemda i sak 09/2024 om at det skal lage egen kommunale mål for hjorteviltforvaltningen. Grunnet diverse omstendigheter, har ikke arbeidet blitt fullført før nå. Viltnemda fikk utkaste til gjennomlesing og kommentar i møte den 11.februar 2026. Etter revidering ble høringsutkastet sendt ut på høring til alle grunneierlag, elgvald i kommune, jakt og fiskeforeninger samt nabokommuner, Statens vegvesen, fylkeskommune og Statsforvalteren i Innlandet. Utvalget for samfunnsfaglig og teknisk fikk saken til orientering den xx.xx. Etter høring og revidering ble ny versjon tatt opp i møte i Viltnemda den xx.xx, før den ble vedtatt xx.

1. Innledning

Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen

Kommunen: Etablerer overordnede mål for utviklingen av hjorteviltbestandene. Ivaretar andre interesser (jordbruk, skogbruk, påkjørsler, naturmangfold, offentlige interesser etc.) Fastsette minsteareal, godkjenner vald og bestandsplan, tildele fellingskvote og behandle skadefellingssøknader.

Grunneier: Enerett til jakt på sine arealer. Samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, samt organiserer jakten gjennom jaktfelt. Utarbeider bestandsplan som bygger på de kommunale målsetningene.

1.1 Definisjoner

Jaktrettshaver: Retten til å jakte på egen eiendom tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt, jf. viltloven § 27.

Minsteareal: Begrepet har to rettsvirkninger:

1. Størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettshaverne har krav på.
2. Arealstørrelsen på det minste sammenhengende området som offentlig myndighet kan godkjenne som et vald.

Minsteareal fastsettes av kommunen gjennom lokal forskrift for elg, hjort og rådyr

Tellende areal: Tellende areal er det arealet som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. For rådyr, elg og hjort skal hovedsakelig arealer av produktiv og uproduktiv skog og arealer av myr under skoggrensa regnes med.

Vald: Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelse fra kommunen. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultater til det offentlige.

Jaktfelt: Dersom et vald deles opp av jaktrettshaverne, for eksempel slik at flere jaktlag får tildelt hvert sitt jaktområde, kalles disse jaktfelt. Jaktfeltet er den geografiske enheten som rapportering av sett elg/sett hjort gjelder for.

Bestandsplanområde: to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan for arten.

Bestandsplan: En flerårig, maksimalt femårig, plan som beskriver den årlige avskytingen av en hjorteviltart fordelt på kjønn og alder.

1.2 Overordnet mål for hjorteviltforvaltningen i Gjøvik

I Gjøvik foregår det jakt på elg, hjort og rådyr, hvordan jakten er organisert variere fra art til art. Det som er viktig for alle tre artene er at det ikke felles for mye dyr, men og at det ikke felles for lite dyr heller. Før vi går mer i dybden på hver enkel art vil kommune belyse noen mål som gjelder for alle tre artene.

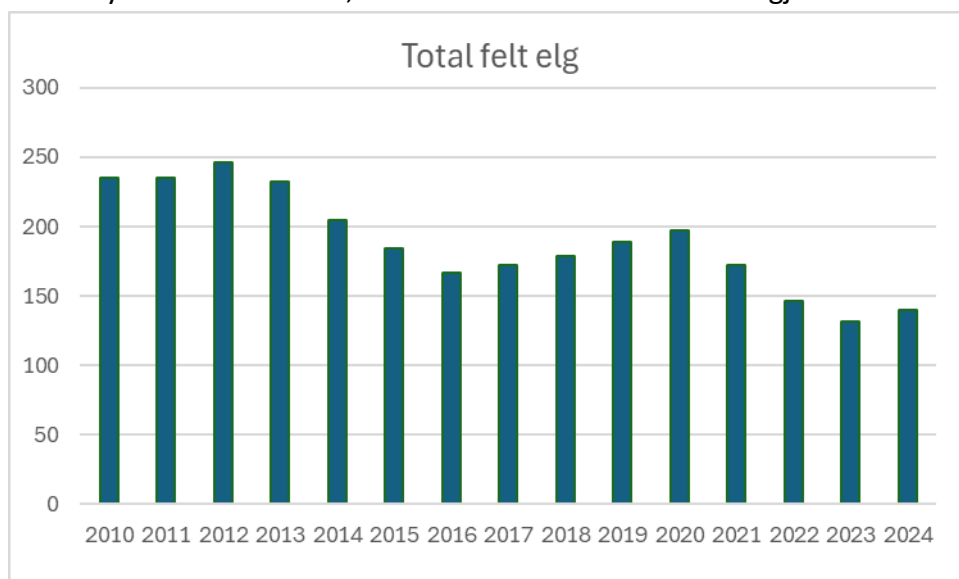
- Det skal utvikles et bedre samarbeid på tvers av kommunegrenser, viltforvaltere og vegmyndigheten.
- Antall fallviltulykker skal reduseres
- Det er viktig med en balansert kjønns sammensetning for å ha en best mulig stamme
- Alle vald skal ta i bruk rapportering gjennom hjorteviltregisteret, bruk av sett og skutt-appen.

2. Mål for forvaltning av elg

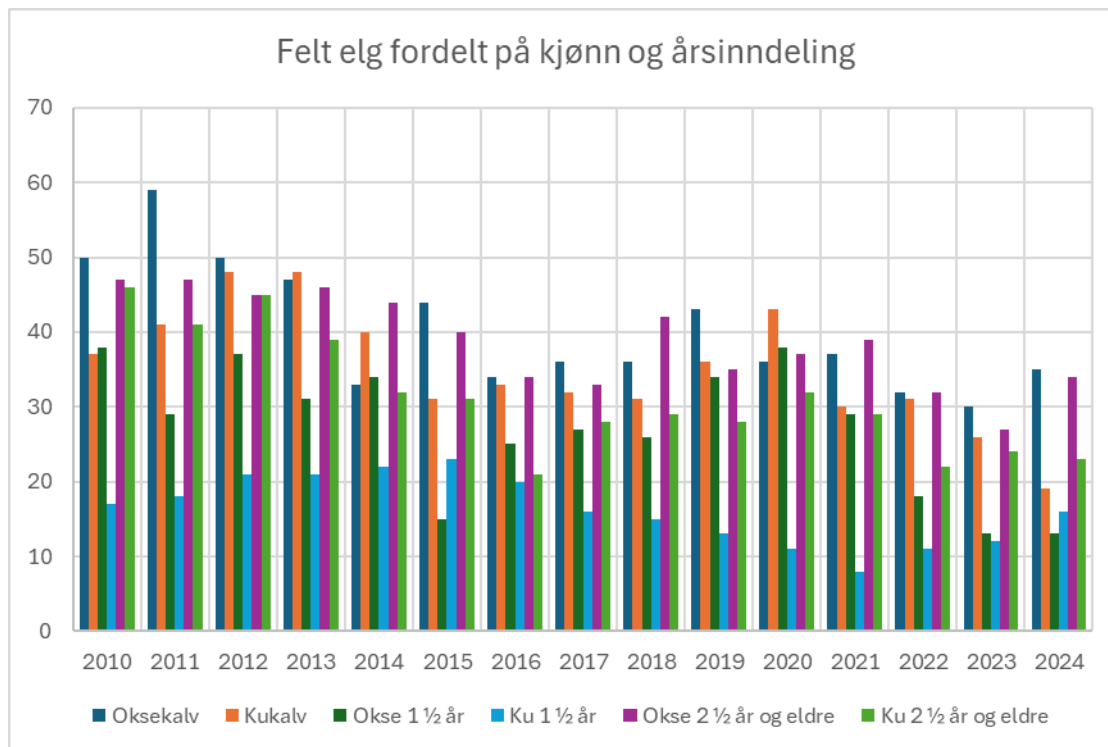
Gjøvik kommune skal ha en god elgstamme som viser at den er strek og kan klare seg i fremtiden som kommer. Stammen skal ha en god kjønns sammensetning som sikrer gode vekter på ungdyr. Det er et mål om en bærekraftig elgstamme som ikke påvirker jordbruk og skogbruk på en negativ måte. Dyr som skaper frykt eller er veldig nærgående, skal i hovedsak tas ut under jaktsesongen. Gjøvik driftsplanområde skal være behjelpelig med å legge til rette for dette. Påkjørsel av dyr burde holdes på et så lavt nivå som mulig, dette som en sikkerhet for dyr, men også for mennesker. Det oppfordres til en aktiv bruk av CWD-prøve, for å være forberedt om det skulle komme noe sykdomsutbrudd i vårt område.

2.1 Status

I de siste årene har elgstammen i Gjøvik kommune vist en tendens til å gå noe nedover. Hva dette skyldes er noe uklart, men dette er en trend som ses gjennom hele landet.

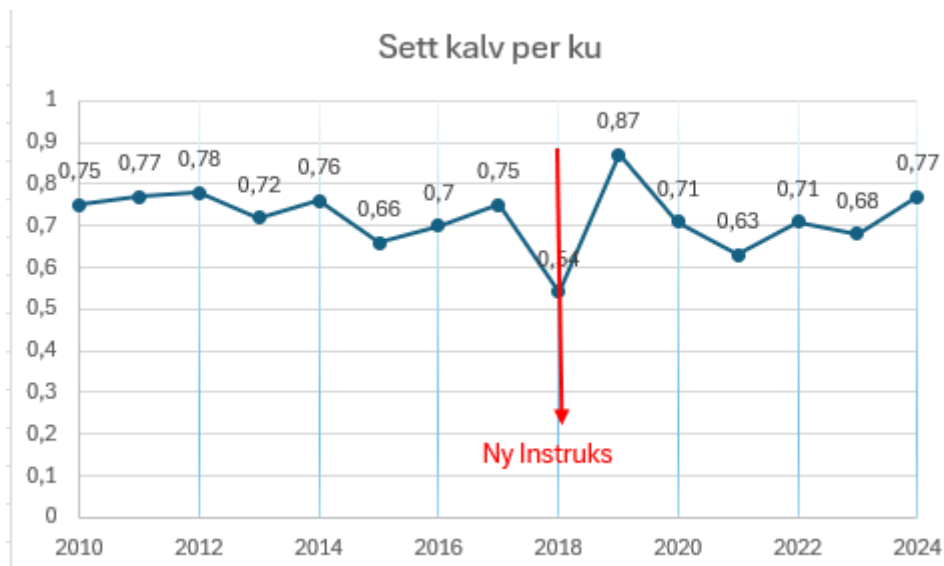
Bilde 1: Viser fordelingen av totalt felt elg i kommune fra 2010 til 2024

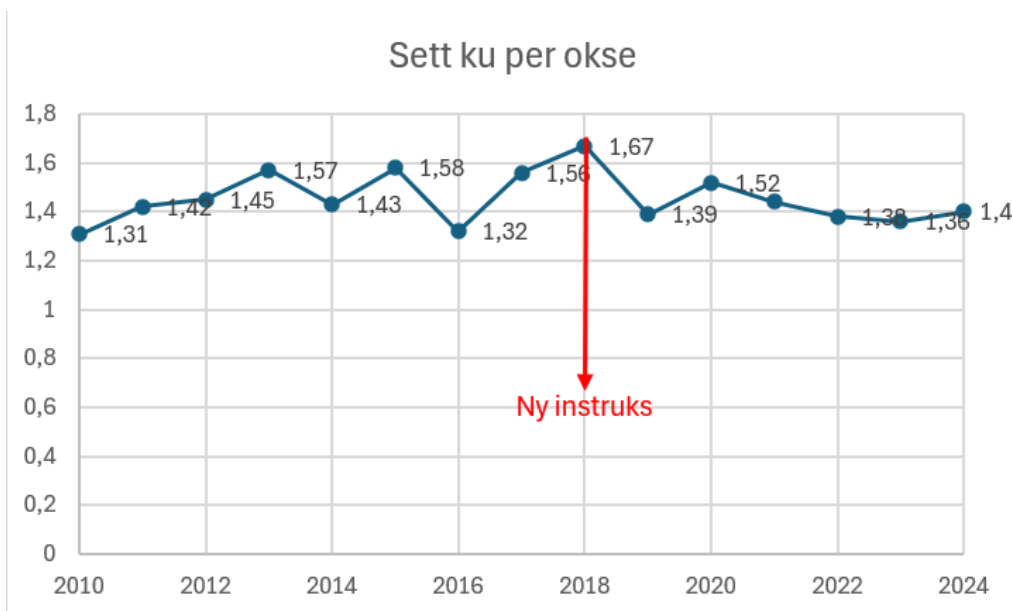
Bilde 2: Viser fordelingen av felt elg fordelt på kjønn og klassene kalv, ungdyr og voksen fra 2010 til 2024

Ut fra grafene kan det se ut til at Gjøvik kommune hadde et topp år i elgstammen i 2012 og 2013, etter det viser grafen en nedadgående trend i antall felt elg. Dett visere seg spesielt å være gjeldene fra 2020 og muligens framover. Om elgbestanden har nå stabilisert seg på et noe lavere år er vanskelig å si konkret. Gjennomført elgbeitetaksering våren 2024 viser at det ikke var noen tegn til overbeiting på ROS (rogn, osp og selje) eller bjørk. Anbefaling etter taksering var at elgstammen holdes på samme nivå, eventuelt at den økes litt.

I 2022 innførte det største elgvaldet i Gjøvik en ny bestandsplan der de valgte en litt annen avskytnings enn tidligere. I den nye bestandsplane går det fram at uttak av hanndyr og hunndyr skal holdes på et noenlunde likt nivå, og at det skal være en økning i avskytning av kalv.

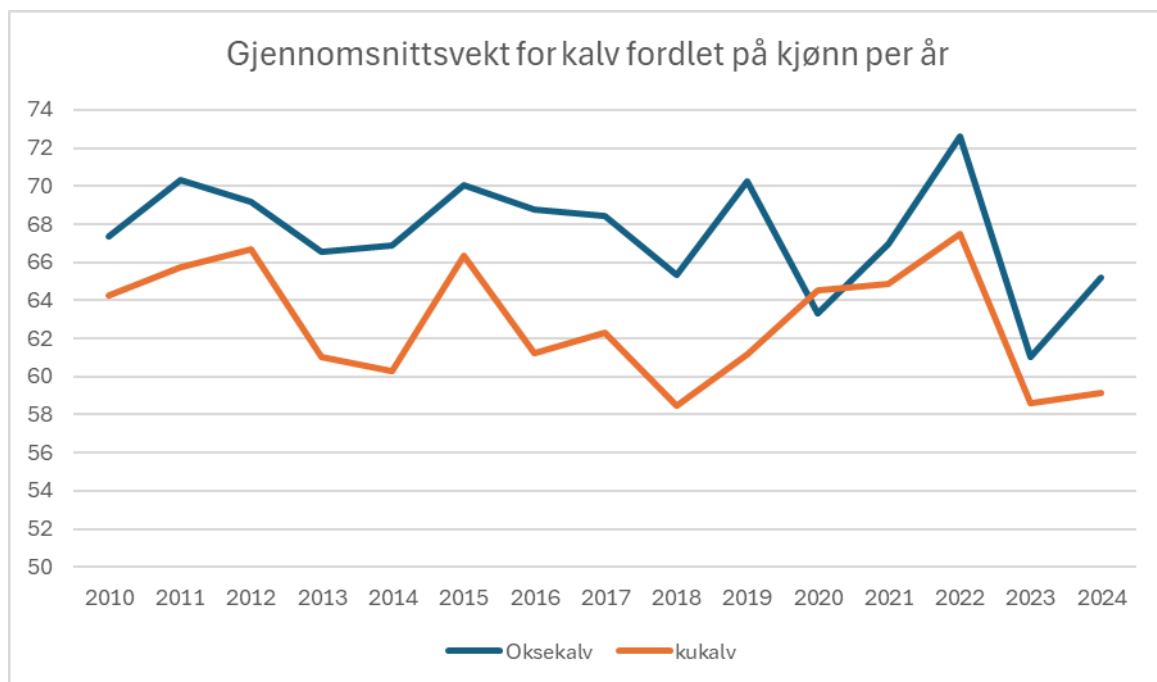
Bilde 3: viser prosentvis fordeling av sett kalv per ku fra 2010 til 2024

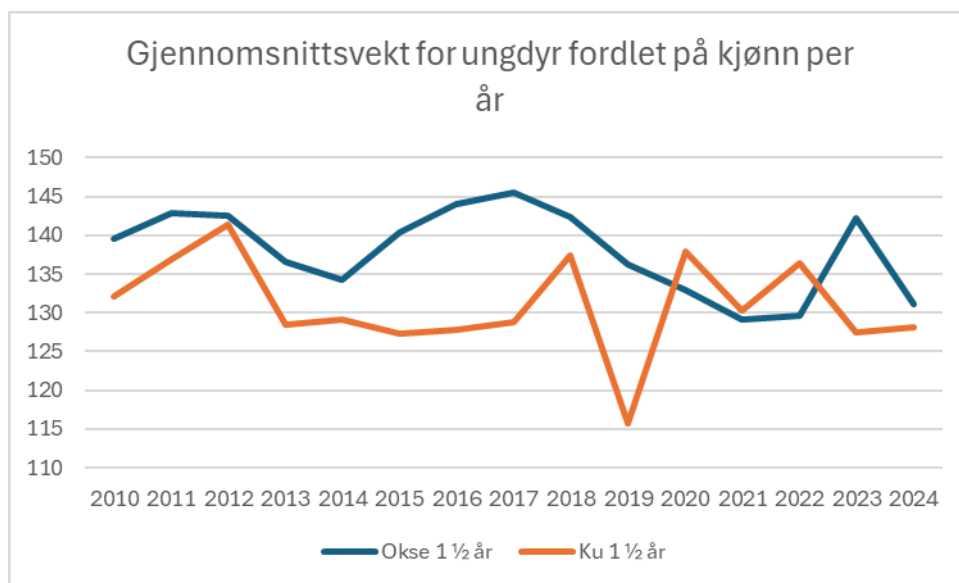
Bilde 4: Viser prosentvis fordeling av sett ku per okse fra 2010 til 2024

Ut fra bilde 3 kan det tydes at elgbestanden i Gjøvik kommune har vært på et forholdsvis jevnt nivå de siste årene. Dette siden sett kalv per ku ikke har variert med mer enn 0,10 % de 4 siste årene. Siden tallet for kalv sett per ku i Gjøvik har ligget på rundt 0,7 de siste årene, tilsier dette at vi har en bestand med en over middelsgod produksjonsevne. Det har vært litt svingninger i forholdstallet for sett ku per okse i Gjøvik, men etter 2020 har dette tallet holdt seg noenlunde stabilt og det kan gi et inntrykk på at oksebestanden har stabilisert seg på nesten 1,4 ku per okse. Det ideelle tallet for antall sett ku per okse er på en plass mellom 1,5-2. Her i Gjøvik er dette nå på rundt 1,4 og vi er nesten i mål ved å oppnå «det ideelle tallet». Samtidig er det vært å nevne at det største valdet i Gjøvik innførte en ny avskytningsmodell i 2022, dette som følge av at det ble skutt alt for mange unge okser. Den nye bestandsplane valgte å legge seg på en tilnærmet lik avskytning av ku og okse. Det er

flere jeger som har opplyst de siste årene at de ser færre kuer, dette kan tyde på at vi har for lite ku.

Bilde 5: Viser gjennomsnittlig slaktevekt for hele kommunen fordelt på år og kjønn

Bilde 6: Viser gjennomsnittlig slaktevekt for hele kommunen fordelt på år og kjønn

Når vi ser på gjennomsnittlig vekt av kalv og ungdyr (bilde 5 og 6) er det vært å nevne at dette er gjennomsnittstall for hele kommunene, og at det kan være lokale forskjeller på vekt i de ulike delen av kommunen. Bildene viser at det har vært noen variasjoner i slaktevekt fra år til år, men at det gjennomsnittlig er gode tall for slaktevekt på kalv og ungdyr i Gjøvik kommune. Dette tyder på at vi har en god og tildeles bærekraftig bestand som trolig bør fortsette å beskattes slik som den har blitt gjort de sisten åren, men med noen få endringer for å prøve og optimalisere bestanden. Det er en kjent sak at høye slaktevekt på kalv vil føre til større sjanse for å overleve og bidra til reprodusering i bestanden. Ei ung ku med høy vekt

vil fortære komme i brunst og muligens starte sin reproduksjon allerede som 2-åring, enn ei med lav vekt som kanskje ikke kommer i brunst før den er 4 år. Derfor burde det alltid være et mål om å øke vekt på kalv og ungdyr, dette kan enklest skje gjennom uttak av «skrap dyr».

2.2 Mål

Målsetningen skal være å ha en stabil størrelse på bestanden og en god sammensetning av dyr. Uttak av «skrap» dyr bør prioriteres under jakt, Gjøvik driftsplanområde bør kunne legge til rette for at du kan ta ut «skrap dyr» selv om kvoten er full. Det er også ønskelig med en begrenset avskyting av stor-okse og bevaring av tvilling kuer.

Ut fra bilde 1, kan det antas at for å opprettholde en stabil elgstamme så burde avskytingen ligge på rundt 150 dyr i året. I de siste årene har avskytingen ligget litt under det. Tar du med påkjørt dyr, som i de siste årene har vært på rundt 10 dyr (utenom i 2023 da var det 20), så kommer du på rundt 150 dyr i året.

Overordnet mål

- Gjøvik kommune skal ha en god og bærekraftig elgstamme med en god kjønnsfordeling
- Det er ønskelig med høy slaktevekt på kalv og ungdyr, for å opprettholde en god stamme
- Det er ønskelig med høy gjennomsnittsalder og god kondisjon på dyrene.
- Elgstammen i Gjøvik skal være produktiv og gi et overskudd til grunneier og jaktinteresserte uten at det skaper konflikt med landbruket.
- Antall elgpåkjørsler skal reduseres.

Konkrete mål

Dette er mål som går mer konkret på kjønns sammensetning, kondisjon og produktivitet i bestanden. Det er inndelt i gjennomsnitt før og etter endring i hvordan sett elg føres. I 2018 ble instruksene på hvordan sett elg skulle føres endre.

Parameter	Gjennomsnitt 2010-2017	Gjennomsnitt 2018-2023	Mål	Kommentar
Sett elg per jegerdag	0,40	0,57		
Sett ku per okse	1,45	1,46	1,8	Max 60 % hanndyr i avskyting
Sett kalv per ku	0,73	0,69	>0,8	Skyte mer ungdyr
Slaktevekt kalv	68.46 kg	66,57 kg	>65 kg	Skyte mer ungdyr og bevar store okser
Slaktevekt ungdyr hann	140,68 kg	135,44 kg	>140 kg	Opprettholde/bedre vinterbeite

Slaktevekt ungdyr hunn	131,53 kg	130,85 kg	>130 kg	Opprettholde/bedre vinterbeite
Trafikkdrept elg	10	11	0	Rydding langs vei, sikringstiltak

Målene er ikke ment å være detalj førende for avskytningsprofilen, men legger en ramme for ønsket utvikling av bestanden.

Virkemidler for måloppnåelse:

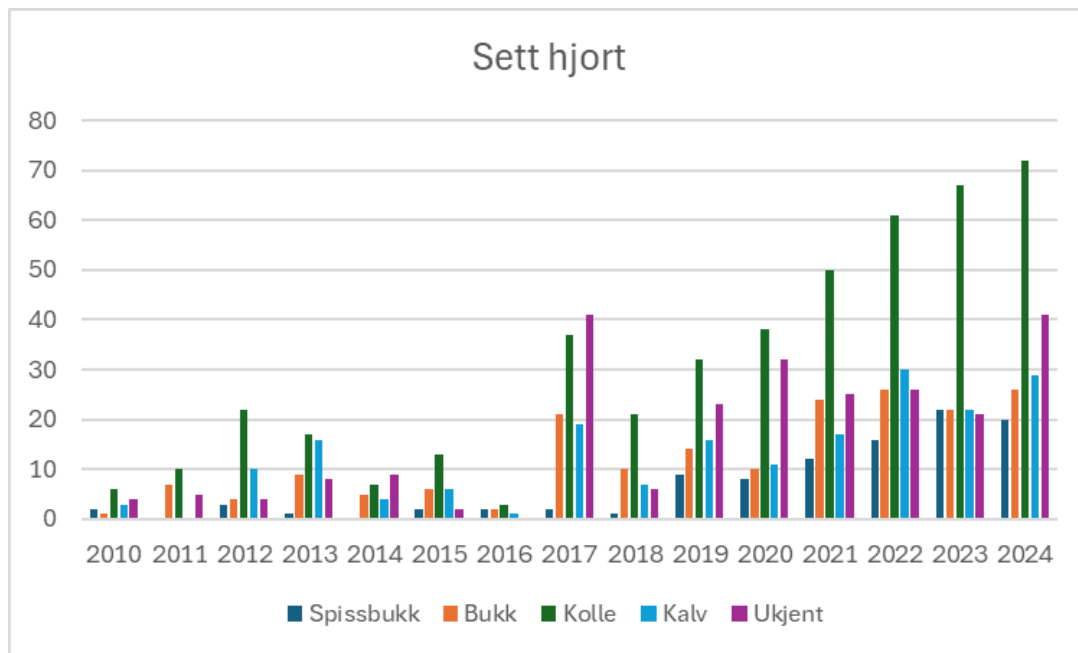
- jakt er det viktigste virkemiddelet for å styre elgbestanden.
- Grunneiers jaktrett og forvaltningsrett benyttes for å oppfylle de kommunale målene for elgforvaltning.
- Valdenes lokalkunnskap og erfaring benyttes for å sikre lokalt engasjement og lokal tilpassing i den kommunale forvaltningen.
- Kuer og okser i høyproduktiv alder gir tidlig fødte kalver, større kalver, høyere andel tvilling kalver og generelt dyr med bedre forutsetninger. For å øke alderen i bestanden er et høyt uttak av unge dyr en forutsetning.
- Avskytingen må legges opp på en slik måte at stammen har en hunn- og hanndyrfordeling på rundt 1,5-2. Dette gjøres ved å tilstrebe et omtrentlig likt uttak mellom kjønnene, i alle alderskategorier.
- For å sikre et tilstrekkelig antall store okser i stammen, oppfordres valdene til å ha søkelys på bevaring av store okser. Store okser er et naturlig element i elgstammen, bidrar til en mer aktiv brunstperiode, gir en kvalitativt god elgstamme, høyere produksjon og gir en mer attraktiv jakt og naturopplevelse.

3. Mål for forvaltning av hjort

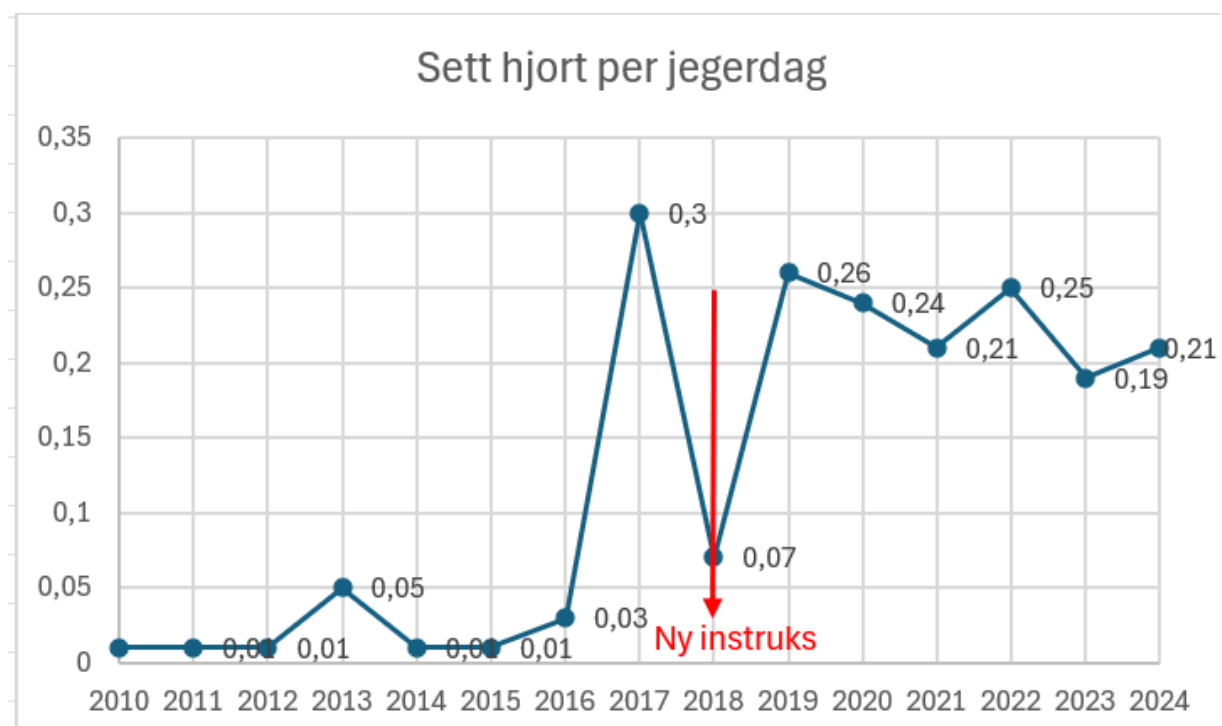
I Gjøvik kommune er det ønskelig med en svak kontrollert økning av hjortestammen uten at det går på bekostning av jordbruk eller skogbruk i forma av beiteskade etc.

3.1 Status

Den første hjorten ble felt i 2010 i Gjøvik kommune, fra 2010 og til 2019 var de en veldig svak økende bestand. I 2020 så skjedde det noe og det ble meldt om observasjoner av store flokker. Disse observasjonene var begrenset til området Biri og Biristrand. Dette vedvarte i noen år og fra dette området ble de meldt om observasjoner av flokker på 40 dyr gjennom året. I 2022 ble det satt inn noen få ekstra tiltak for å minimere problemet med store flokker. Observasjoner fra 2023 viser at det har fungert og at hjorten nå har spred seg mer til andre områder som Vardal og til dels Snertingdal. Avskyting på hjort var lav frem til 2020, fra 2020 har avskytingen holdet seg på rundt 20 dyr i året, med et toppår i 2024 på 28 dyr.

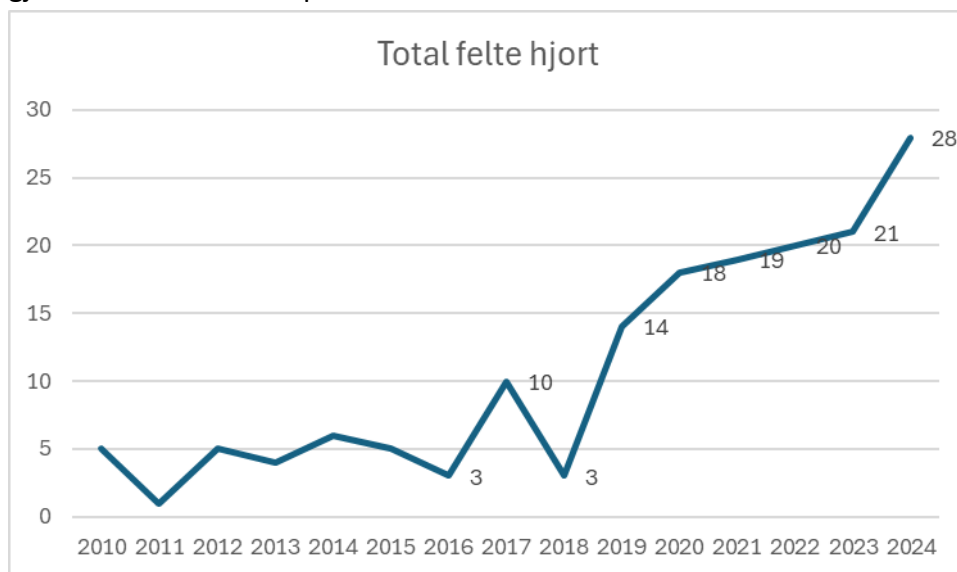
Bilde 7: Viser sett hjort fordelt på kjønn og årsklasse

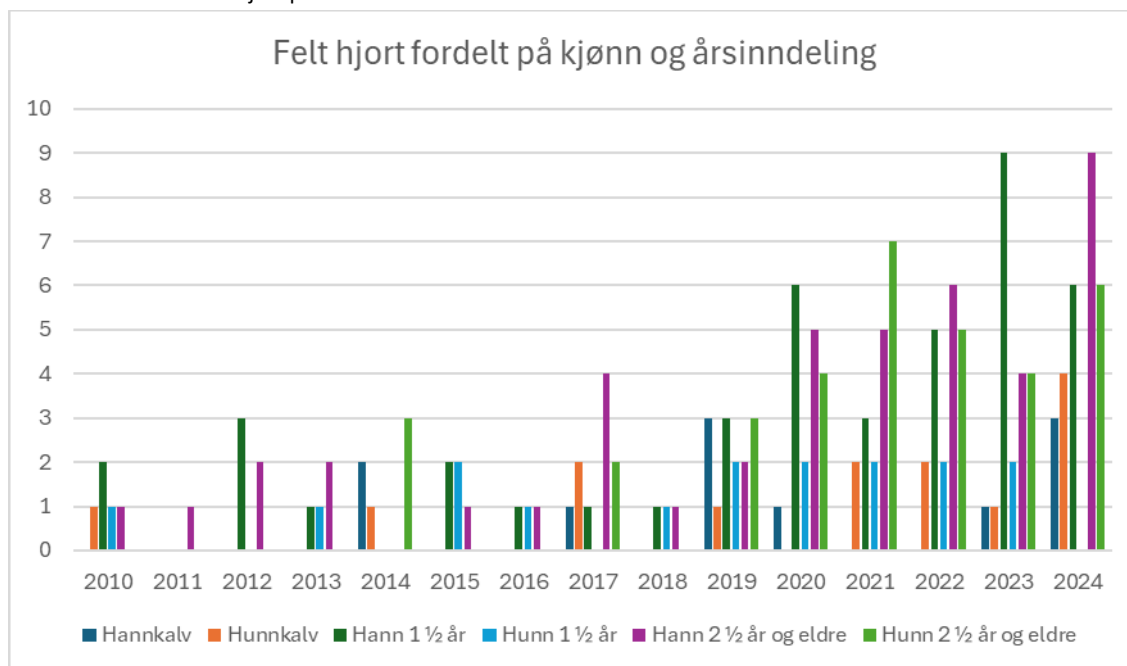
Bilde 8: Viser hvor mang hjort hver jeger ser i gjennomsnitt per jegerdag

Ut fra bilde 8 viser det fra 2018 en sterk tendens til at bestanden har økt betraktelig fra 2010. men det er også godt mulig at hjortebestanden har økt mer enn hva vi kan tyde ut fra sett hjort per jegerdag. Gjennom bilde 7 som viser sett hjort ser vi også en tendens at hjortebestanden har hatt en jevn økning siden 2018. Dette viser at bestanden i Gjøvik er økende, det store spørsmålet er hvor mye den har økt og hvor mye vi vil at den skal øke. Vår-telling av hjort kan være et godt virkemiddel for å få oversikt over bestanden. For å få gode

tall, er det viktig at det gjennomføres på samme måte av alle personer som deltaer og at det gjøres over et tidsrom på 3-4 uker.

Bilde 9: viser antall felt hjort per år.

Bilde 10: viser felt hjort per år fordelt på kjønn og aldersklasse.

Fra 2010 og fram til 2018 ble det felt svært lite hjort i Gjøvik kommune (bilde 9 og 10), etter det viser felt dyr at det har vært en hurtig vekst, med et toppår i 2024, da ble det felt 28 dyr. Om du sammenligner resultatene for de siste årene i bilde 7 og bilde 10 kan det antas at vi er på feil vei i bestanden og kan muligens oppnå en ubalansert kjønns sammensetning. I de siste årene har antall sett koller økt for hvert år, mens det under felt dyr er det antall hanner som har økt mest. Dette kan tyde på at vi nå har en bestand med alt for mange hunndyr i forhold til mengde hanndyr. Tidligere ikke vedtatt mål er at hjortestammen i Gjøvik skal være svak økende, og samtidig ha en god stamme. Ut fra statestikke kan vi være på feil vei nå, og muligens ende opp med en hurtig økning av bestanden og en ujevn

kjønssammensetning. Det kan tenkes at vi for noen år framover må skyte mer kalv og hunndyr av hjort for å motvirke at stammen skal bli altfor stor.

3.2 Mål

Overordnet mål

- Gjøvik kommune skal ha en svak økende hjortestamme med en god kjønnsfordeling
- Det skal være minst mulig konflikt med landbruk og andre interesser
- Prøve å skyte mer hunndyr og kalver

Konkrete mål

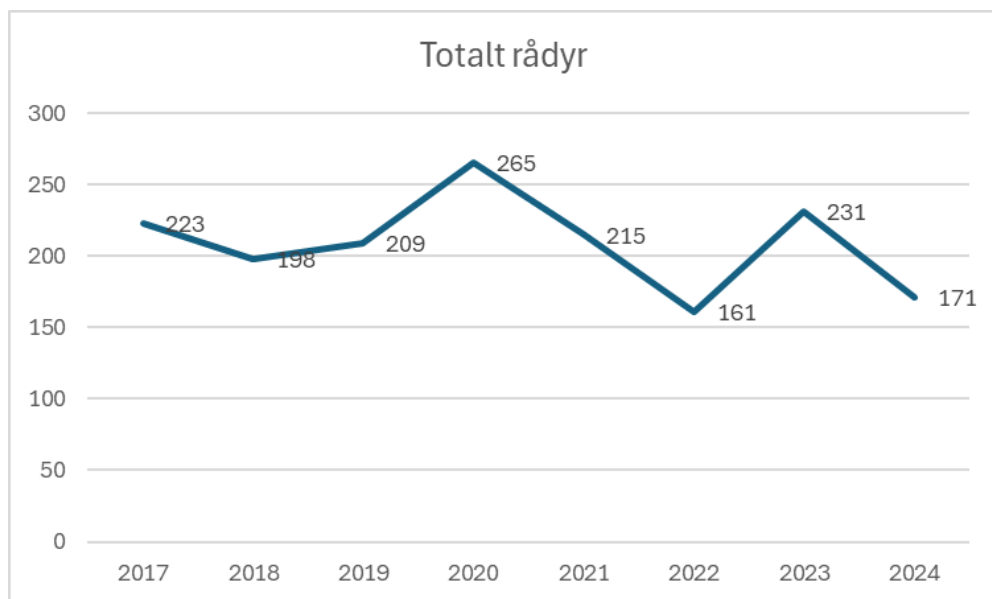
- Få mere informasjon om dagens stamme som er her i dag.
- Unngå at slaktevekt blir for lave, det er ønskelig med en god kondisjon i stammen.
- Ved konflikt mellom landbruk og hjort, skal problemdyr felles i jaktseasonen så langt det er mulig å gjennomføre.
- Oppfordre grunneierlag til å gjøre det lettere og mer attraktivt å jakte hjort.

4. Mål for forvaltning av rådyr

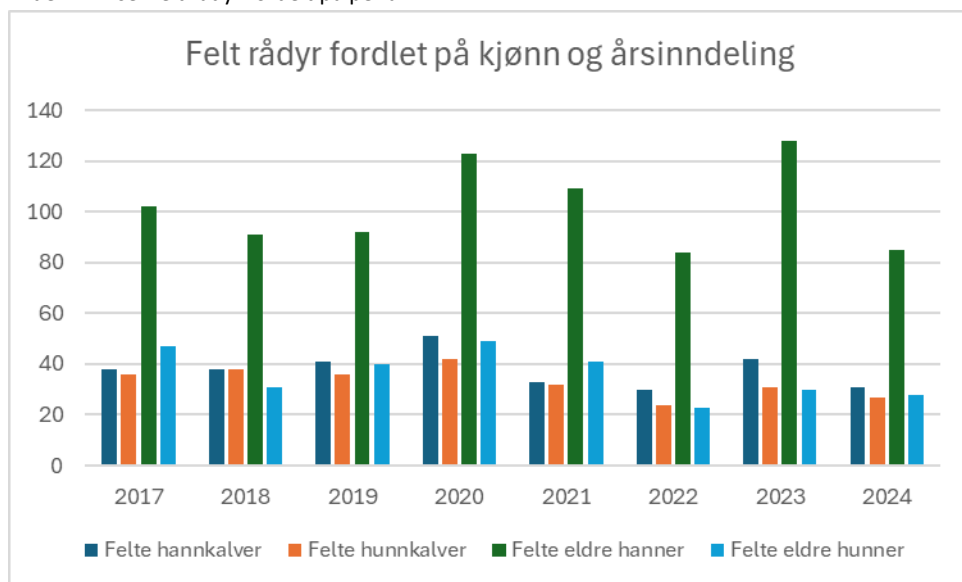
Det er ønskelig at det går inn for å redusere rådyrbestanden i kommune som følge av mange ulykker og påkjørsler av rådyr langs veier. Et godt virkemiddel for å redusere bestanden kan være å redusere minstearealet, for Gjøvik er det 500 dekar på rådyr. Årlige tildelt kvoter på rådyr har aldri blitt fylt i Gjøvik og derfor er det lite hensiktsmessig å gjøre noe forandring på minstearealet.

4.1 Status

Kommunen har i dag 48 rådyrvald, der det er 7 vald som har kvotefri tildeling. For at et rådyrvald skal få kvotefri tildeling må det være på minimum 20 ganger minstearealet, altså minst 10 000 dekar. Det felles trolig for få rådyr i Gjøvik, dette som følge av mange påkjørsler og at felte dyr harmonere dårlig med tildelt dyr. Det må skytes mer dyr under jakten, eventuelt felle flere kalv og hunndyr for å prøve og minimere produksjonsevnen til bestanden.

Bilde 11: Viser felt rådyr fordelt på per år

Bilde 12: Viser felt rådyr fordelt på kjønn og årsinndeling per år

Ut fra bilde 11 ser vi at antall felt rådyr har variert litt gjennom årene, ut fra vår kunnskap så blir det felt for lite rådyr. Det vises at hvert år blir det felt mye mer bukker en geit, at bukkejakten begynner 10. august har trolig en stor innvirkning på dette. I Gjøvik kommune gis kvote på rådyr som frie dyr, men det oppfordres til å ha en god variasjon i avskytingen og ikke kun felle bukker.

Trolig burde felt rådyr ha vært på rundt 250 dyr, dette som følge av at døde rådyr registret som fallvilt (bilde 15) er økende. En ting som er viktig å huske på er at rådyrbestanden er nokså var for snøtunge vintre, som følge av vanskeligheter for å finne mat. Rådyr er det hjortevilte som blir mest påvirket av klimatiske faktorer

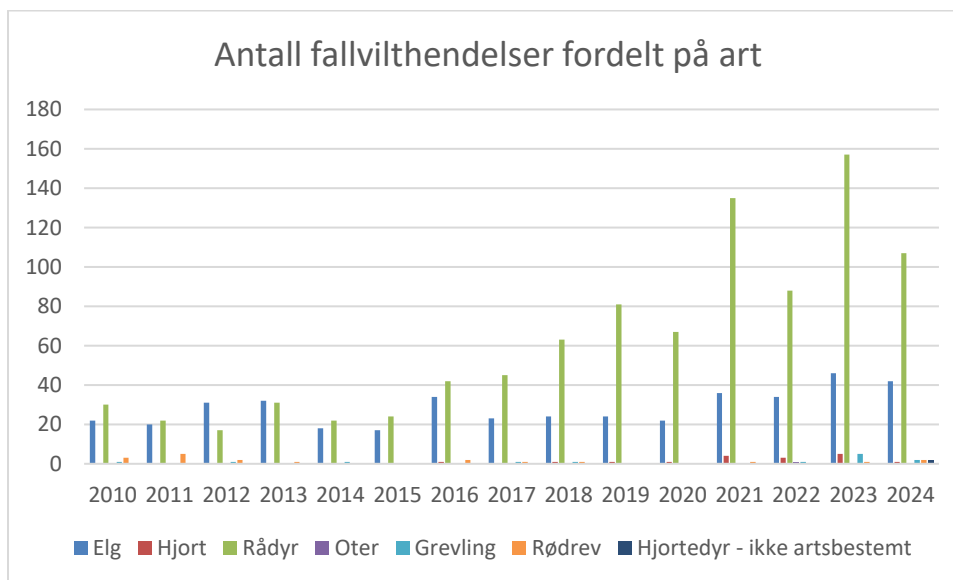
4.2 Mål

Få mer informasjon, jeger blir bedre til å registrere i sett og skutt.

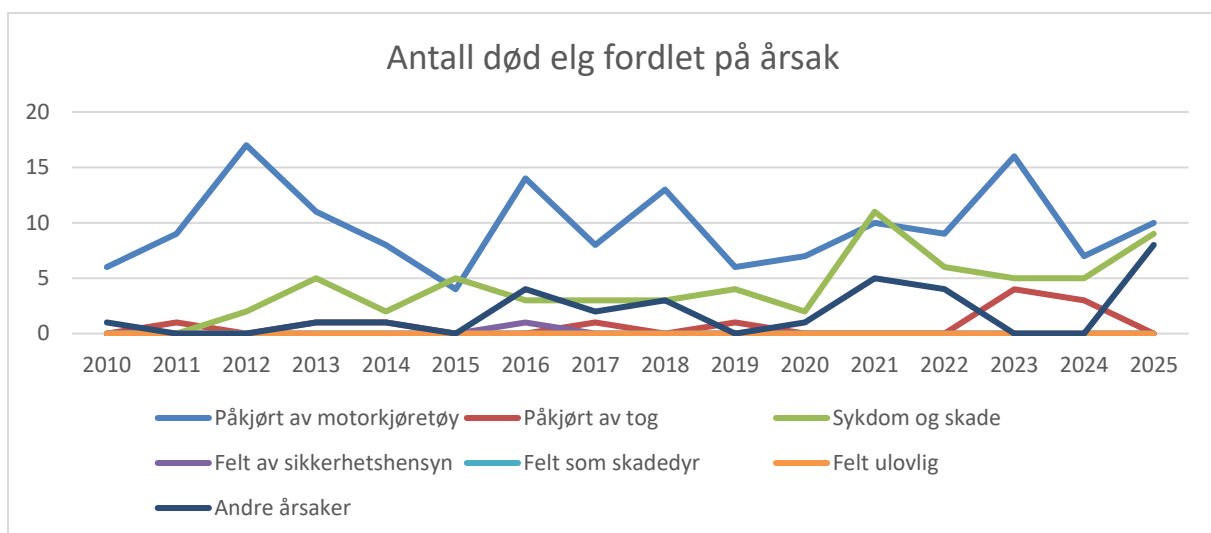
- Rådyrstammen skal reduseres, det må skytes mer dyr eller flere hunddyr.
- At Gjøvik kommune har en stamme med sterke og produktive dyr
- At det opprettes om mulig flere større rådyrvald, for å oppnå en bedre forvaltning av rådyr.
- Minimere konflikter mellom rådyr og tettbygde strøk.
- Redusere antall påkjørsler av rådyr.

5. Fallvilt

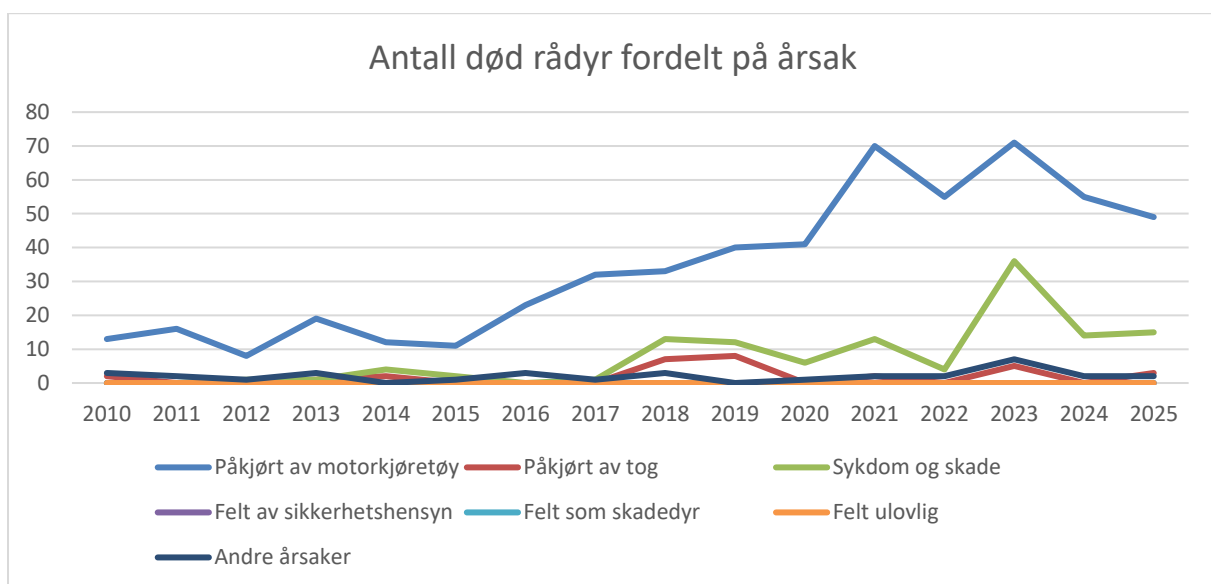
Fallvilt er all irregulær avgang av hjortevilt, det vil si elg, rådyr eller hjort som blir påkjørt, funnet skadet, syk eller andre hendelser. Det er hjortevilt som dør av andre årsaker enn lovlig jakt. Når det gjelder Gjøvik har vi mest ulykker der rådyr og elg er involvert, når det gjelder rådyr har det vært en økning i antall hendelser med årene (bilde 13). For fallvilt er det påkjørsel av bil som er den største årsaken til registret hendelse, og det er av den grunn flest dyr blir meldt som død også.

Bilde 13: Viser antall rapporterte fallvilthendelser fordelt på art for hvert år

Bilde 14: Viser antall elg som har blitt registrert som død etter påkjørsel, sykdom og skade eller andre hendels

Bilde 15: Viser antall rådyr som har blitt registrert som død etter påkjørsel, sykdom og skade eller andre hendels.

Ovenfor i bilde 14 og 15 ser vi en oversikt over registrerte hendelser over hav som har forårsaket størst irregulært dødsfall på elg og rådyr siden 2010. Vi kan ut fra disse grafen også se en sammenheng mellom økende dødsfall og harde vinter. Dette hadde vi i 2021 og 2023, som vises seg som en økning i antall dyr påkjørt/sykdom og skade eller andre årsaker.